

คัมภีร์โลกปทีปกสาร ปริเฉทที่ 6: การตรวจชำระและการศึกษาเชิงวิเคราะห์

นายประ เฟอร์ อนุวง

006847

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาภาษาตะวันออก

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2523

๕๑๖๘๔๗๕๖

LOKAPPADĪPAKASĀRA CHAPTER 6 : AN EDITION AND A CRITICAL STUDY

Mr. PRAPHIAN OUNPHANG

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfilment of the Requirement
For the Degree of Master of Arts

Department of Eastern Languages

Graduate School

Chulalongkorn University

1980

หัวข้อวิทยานิพนธ์ คัมภีร์โลกกับปทีปกสาร ปริเฉทที่ 6 : การตรวจชำระและ
 การศึกษาเชิงวิเคราะห์
 โดย นายประเพียร อุนนาง
 ภาควิชา ภาษาตะวันออก
 อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ วิสุทธิ์ บุญยกุล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วน
 หนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

สุประคิมฐ์ บุญนาคคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุประคิมฐ์ บุญนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ศักดิ์ศรี แยมั่นคดาประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ศรี แยมั่นคดา)

วิสุทธิ์ บุญยกุล กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ วิสุทธิ์ บุญยกุล)

นาวาอากาศเอก (พิเศษ) แยม ประพัฒน์ทอง กรรมการ

(นาวาอากาศเอก (พิเศษ) แยม ประพัฒน์ทอง)

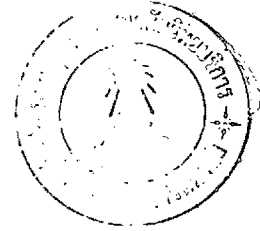
ธนากร ชาติรักษ์พงศ์ กรรมการ

(อาจารย์ธนากร ชาติรักษ์พงศ์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ คัมภีร์โลกปที่ปกสาร ปริเฉทที่ 6 : การทรวจชำระและการศึกษา
เชิงวิเคราะห์

ชื่อนิสิต นายประเพียร อุนดวง
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ วิสุทธิ์ บุญยกุล
ภาควิชา ภาษาตะวันออก
ปีการศึกษา 2523

บทคัดย่อ

คัมภีร์โลกปที่ปกสาร เป็นคัมภีร์อธิบายเรื่องอภายภูมิ มนุษย์โลก เทวโลก และ
พรหมโลก มีความยาว 8 ปริเฉท พระเมธีขจรแห่งไว้ในพุทธศตวรรษที่ 19 (คริสต์
ศตวรรษที่ 14) คัมภีร์นี้เป็นที่รู้จักกันดีและได้รับความเชื่อถือมากคัมภีร์หนึ่งและมีการคัด
ลอกสืบต่อกันมาเป็นเวลากว่า 600 ปี มีผู้ทรวจชำระและศึกษาเชิงวิเคราะห์ไว้แล้ว 5
ปริเฉท ยังคงเหลืออีก 3 ปริเฉทคือ ปริเฉทที่ 6-7-8

ปริเฉทที่ 6 ที่ผู้วิจัยทรวจชำระนี้ว่าควย สักกโลกนิตเทศ พรรณนาเรื่องเทพตลอดจน
ทิพยสุขสมบัติใน เทวโลกและพรหมโลกซึ่ง เป็นแดนสำหรับผู้บำเพ็ญกุศลกรรม เริ่มจาก
ภุมมเทพไปจนถึงกามาวจรสวรรค์ 6 ชั้น รูปพรหม 16 ชั้น และอรุปรหม 4 ชั้น ทิพย
สุขสมบัติของ เทพ เหล่านั้นจะมีความละเอียดประณีตยิ่งขึ้นตามลำดับ แต่อย่างไรก็ตามเทพ
เหล่านั้นก็ยังไม่พ้นจากทุกข์เลยเสียที่เดียวเพราะยังต้องกลับมา เสวยทุกข์ในวัฏสงสารอีก
เว้นแต่พรหมในชั้นสุทธาวาสซึ่ง เป็นแดนสำหรับพระอรหันต์ชั้นอนาคามี เพราะท่านเหล่านั้น
ยอมเข้าสู่นิพพานอัน เป็นการดับทุกข์โดยสิ้นเชิง เช่นเดียวกับ วิสุทธิ เทพหรือผู้ที่ไคยบรรลุ
เป็นพระอรหันต์แล้ว

ผู้วิจัยได้คัดเลือกเอาคณัมปิโบลานอักษรขอม 9 ฉบับ อักษรมอญ 1 ฉบับ ซึ่งมีอยู่ที่
แผนกอักษรโบราณ หอสมุดแห่งชาติ กรุง เทพมหานคร มาใช้ในการทรวจชำระและไค
บันทึกคำอ่านที่แตกต่างกันไว้เป็นหลักฐาน เพื่อการศึกษาคนควาต่อไปควย

ภาษาบาลีที่ใช้ในคัมภีร์นี้มีมาตรฐานและอสังการ เป็นที่เชื่อถือได้ ส่วนตรงไปตรงมา
และชัด เจนดี

Thesis Title Lokappadīpakasāra Chapter 6: An Edition and
A Critical Study.

Name Mr. Praphian Cunphang

Thesis Advisor Associate Professor Visudh Busyakul

Department Eastern Languages

Academic Year 1980

ABSTRACT

The Lokappadīpakasāra is a Buddhist text in eight sections which describes the various planes of existence, namely hells, the human world, the world of the gods and the Brahma world. A Burmese monk Medhañkara by name of the 19th century of the Buddhist Era (14th century A.D.) is the author. The text has been well known for more than 600 years. Five sections of this text have been carefully edited and studied, whereas the last three sections have not.

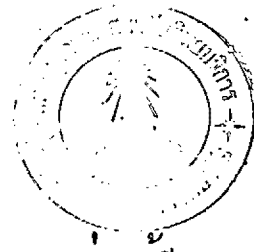
The 6th section describes the world of the Devas, the world of Brahmas and the attainments of bliss in the Deva world and the Brahma world. The description starts with the Bhumma Devas, then the Devas in the six sensuous planes of heaven, the sixteen corporeal Brahmas and the four incorporeal Brahmas. The heavenly bliss of these celestial beings are more refined than that of the respective lower planes. These devas, however, are still subject to rebirth in the

worlds of suffering with the exception of those in the five planes of
Suddhavasa heaven, the abode of the non-returning (Anāgāmi) individuals,
whose desires have been totally annihilated and are absolutely purified
like a Visuddhideva or an Arahant.

The researcher employed 10 manuscripts in the edition. Of
these 9 were written in Khom characters and one in Mon characters. They
are now kept in the National Library. The researcher has also given
the critical apparatus in the thesis so as to facilitate other scholars
who would like to check the readings and/or the research in this field.

As a whole, it may be said that the Pali language written
by Medhankara is standard. Ideas are straightforward and clear, with
reasonable poetic embellishments.

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

ด้วยความอนุเคราะห์และเมตตาธรรมของท่านผู้มีพระคุณหลายท่าน
วิทยานิพนธ์นี้จึงสำเร็จลงด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและประทับใจเป็นอย่างยิ่ง จึงขอ
กล่าวความไว้อาลัยในที่นี้คือ

รองศาสตราจารย์ วิสูตร บุษลกุล ท่านไกรภุณวารับ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา
ตลอดเวลาที่ศึกษาจนกว่าท่านได้ให้การสนับสนุนและกำลังใจเป็นอย่างดี นอกจากนี้
ท่านยังได้ให้คำชี้แจง ขอเสนอแนะ และช่วยแก้ไขปรับปรุงความเข้าใจใฝ่และมี
ความห่วงใย นับไ้กว่าท่านเป็นผู้ที่เปี่ยมไปด้วยพรหมวิหารธรรมอันประเสริฐ

รองศาสตราจารย์ ดร. กักเกียรติ แยมศักดิ์ ท่านไกรภุณาแก้ไขเพิ่มเติม
ให้ขอเสนอแนะทำให้วิทยานิพนธ์นี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

อาจารย์นา วาอากาศเอก (พิเศษ) แยม ประพัฒน์ทอง ท่านไกรภุณาสละ
เวลาอันยาวนานให้ผู้วิจัยได้อ่านค่าแปล เพื่อตรวจทานกับตัวบทภาษาบาลีตั้งแต่ต้นจนจบ
นอกจากนี้ท่านยังช่วยกรุณาชี้แนะแหล่งที่มาของข้อมูลและอธิบายปัญหาต่างๆเป็นอย่างดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปราณี ห้าพานิช ท่านไกรช่วยให้คำแนะนำในการ
เลือกหัวข้อวิทยานิพนธ์ ตลอดเวลาที่เขาศึกษาท่านได้ให้ความกรุณาให้กำลังใจและการ
สนับสนุนเป็นอย่างดี ผู้วิจัยรู้สึกขอบคุณ เมื่ออยู่ในสำนักของท่าน

อาจารย์ฐานิสร์ ชากรัตพงศ์ ท่านไกรกรุณาให้ขอเสนอแนะและช่วยแก้ไข
ปรับปรุงในประเด็นต่างๆจนทำให้วิทยานิพนธ์นี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ตลอดเวลาท่านได้
ให้การสนับสนุนและกำลังใจเป็นอย่างดี

คณาจารย์ทุกท่านในภาควิชาภาษาตะวันออก สาขาวิชาภาษาบาลี-สัน-
สกฤต คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณและน้อมรำลึกถึงด้วยความเคารพ ระลึกไป
นอกจากนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์เฉลิมชัย สร้อยทอง แห่ง ร.ร.มหาวิรา-
นุวัตร กทม. อาจารย์บัวเพ็ญ ระวิน แห่งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อาจารย์ชูศักดิ์ ทิพยเกษร
และเจ้าหน้าที่แผนกอักษรโบราณ หอสมุดแห่งชาติ กทม. พระครูสิริปัญญา เมธี (บุญแถม)
แห่ง วัดสัมพันธวงศ์ กทม. พระศรีวิราภรณ์ (สนิท ป.9) แห่ง วัดไตรมิตรวิทยาราม กทม. อาจารย์
ออมรัช สังข์พิทักษ์ แห่ง ร.ร.มหาวิรานุวัตร กทม. ท่านเหล่านี้ได้ให้กำลังใจและความ
ช่วยเหลือกันต่าง ๆ จนทำให้การศึกษาของผู้วิจัยสำเร็จลงด้วยดี

คำชี้แจง

—การร่างที่มาจากพระไตรปิฎกฉบับหลวงชุด 45 เล่ม ใช้ระบบ อักษรย่อออกชื่อคัมภีร์/ เล่ม/ ขอ / หน้า เช่น ที่.ปา.11/232/233. หมายความว่า
ที่ชนิกาย ปาฎิกวรรค เล่ม 11 ขอ 232 หน้า 233.

—ในบทที่ 1 และ 4 ตัวเลขใน (....) หมายถึง เลขที่ของฉันทหรือคำขบของคัมภีร์โลกัปป-
ที่ปกสาร ปริเฉทที่ 6 ที่โคตรวจฺจาระแล้วซึ่งผู้วิจัยจัดเป็นบทที่ 3 ในวิทยานิพนธ์นี้

—ในบทที่ 2 การวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยได้อางที่มาจากคัมภีร์โลกัปปที่ปกสาร ปริเฉทที่ 6
ที่โคตรวจฺจาระแล้วโดยกำหนดอักษรย่อเป็น โลก.6.... เช่น โลก.6.9 หมายความว่า
ข้อความนั้นๆพระเมธังกรกล่าวไว้ในคัมภีร์โลกัปปที่ปกสาร ปริเฉทที่ 6 ฉันทที่ 9

—ในบทที่ 3 ตัวเลขใน (....) หมายถึง เลขที่ของฉันทหรือข้อความในคัมภีร์โลกัปปที่ปกสาร
ปริเฉทที่ 6 ซึ่งผู้วิจัยสมมติขึ้นเพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ ส่วนตัวเลขบนข้อความ
นั้นๆ หมายถึงหมายเหตุที่ผู้วิจัยได้พบว่ามีขอแตกต่างกันในแต่ละคนฉบับและได้นำมาบันทึก
ไว้ในหน้านั้นๆควย

อักษรย่อที่ใช้ในวิทยานิพนธ์นี้

วินย . หมายถึง	พระวินัยปิฎก	ที่.สี .	หมายถึง	ที่ชนิกาย สีลขันธวรรค
ที่.ม . , ,	ที่ชนิกาย มหาวรรค	ที่.ปา .	, ,	ที่ชนิกาย ปาฎิกวรรค
ม.ม . , ,	มัชฌิมนิกาย มุลลปัณฑาสก	ม.ม .	, ,	มัชฌิมนิกายมัชฌิมปัณฑาสก
ม.อ . , ,	มัชฌิมนิกาย ออุปริปัณฑาสก	อ . ค .	, ,	อังกุตรนิกาย คคินนิบาต
อ . จ . , ,	อังกุตรนิกาย จตุกนิบาต	อ . ป .	, ,	อังกุตรนิกาย ปัญจนิบาต
อ . น . , ,	อังกุตรนิกาย นวกนิบาต	อ . ท .	, ,	อังกุตรนิกาย ทสกนิบาต
ช . อ . , ,	ชุตตนิกาย อิติวุตตกะ	ช . อ .	, ,	ชุตตนิกาย อุทาน
ช . ส . , ,	ชุตตนิกาย สุตนิบาต	ช . ป .	, ,	ชุตตนิกาย ปฏิสัมภทา
ช . จ . , ,	ชุตตนิกาย จุฬนิเสศ	ช . จ .	, ,	ชุตตนิกาย จรียาปิฎก
ช . พ . , ,	ชุตตนิกาย พุทธวังสะ	ช . วิ .	, ,	ชุตตนิกาย วิมานวัตถุ
อ . ป . , ,	อภิธรรมปิฎก ปุคคลบัญญัติ	ส . ก .	, ,	อภิธรรมคถาสังคหะ
วิ . ส . , ,	วิสุตติมรรค	มิ . ล .	, ,	มิลินทปัญหา
พ . พ . , ,	พจนานุกรมพุทธศาสตร์	โล . ก .	, ,	โลกัปปที่ปกสาร
ช . ท . , ,	ชุตตนิกาย อรรถกถา	ที่ . อ .	, ,	ที่ชนิอาย อรรถกถา /

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
คำชี้แจง เกี่ยวกับการใช้อักษรย่อและหมายเลขในวิทยานิพนธ์นี้.....	ข
บทที่	

1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาของปัญหาและการเลือกเรื่อง.....	1
วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
วิธีดำเนินการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย.....	5
ประวัติของกัมภีร์และยูแกลง.....	5
ต้นฉบับที่พบในขณะทำการวิจัย.....	7
ต้นฉบับที่คัดเลือกมาใช้ในการวิจัย.....	8
ลักษณะของต้นฉบับที่นำมาใช้ในการวิจัย.....	9
ขอบกพร่องในการจารของยูจารต้นฉบับต่างๆ.....	12
หลักเกณฑ์ในการเลือกค่า.....	20
2. สักกโลกนิเทศวินิจจัย.....	21
ความหมายของคำว่า เทพ.....	21
ประเภทของ เทพ.....	23
เทวโลกหรืออภิมหาจักรวรรค์.....	24
คาวกิงส์ กุสิต และวสวัตตี้.....	25
เทพกัญญาหรือเทพธิดา.....	32
เทพจิตตภาพโทธิสิกา และเทพมโหฬโรทธิสิกา.....	34
อักษรณะ 8 ประการ.....	36

คุณสมบัติที่ทำให้ไค้ไปเกิดในเทวโลก.....	39
พรหมโลก.....	41
ทางไปสู่พรหมโลก.....	43
อายุของ เทพ.....	46
เหตุแห่งการจุติของ เทพ.....	50
วัตถุประสงค์ในการสอน เรื่อง เทพ.....	52
3. คัมภีร์โลกัปปทีปกสาร ปริเฉทที่ 6 ภาษาบาลี.....	53
4. คัมภีร์โลกัปปทีปกสาร ปริเฉทที่ 6 แปล.....	120
5. สรุปผลของการวิจัยและขอเสนอแนะ.....	139
บรรณานุกรม.....	141
ภาคผนวก.....	144
ประวัติผู้เขียน.....	167

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย